

درس اول

- تحولات تاریخ‌نگاری دوره معاصر:

۱- تاریخ‌نگاری سنتی

۲- تاریخ‌نگاری جدید

- ویژگی‌های تاریخ‌نگاری سنتی:

۱- تأکید بر تاریخ سیاسی و نظامی و شرح طولانی زندگی شاهان، جنگ‌ها و فتوحات

۲- بی‌توجهی به زندگی اجتماعی و حیات فرهنگی و اقتصادی مردم

۳- بی‌توجهی به علل و نتایج رویدادها و تحولات تاریخی

۴- داشتن روحیه تملق و چاپلوسی

۵- تأکید بر مصنوع و متکلف‌نویسی و پرهیز از ساده‌نویسی

۶- بی‌توجهی به سنجش و نقد منابع

- زمینه‌های پیدایش تاریخ‌نگاری جدید:

جنگ‌های ایران و روسیه در زمان پادشاهی فتحعلی‌شاه قاجار، توجه نخبگان ایران را به غرب جلب کرد. آنان با مقایسه وضع ایران و غرب در جست‌وجوی درک عوامل پیشرفت کشورهای غربی و عقب‌ماندگی جامعه ایران برآمدند. در نتیجه این کنجکاو‌ها بود که از زمان عباس میرزا (ولیعهد فتحعلی‌شاه) ترجمه آثار اروپایی آغاز شد و پس از آن با تأسیس مدرسه دارالفنون و ایجاد دارالطباعه دولتی و دارالترجمه همایونی در دوره ناصرالدین‌شاه افزایش یافت.

نوشته‌های تاریخی بخش مهمی از نخستین آثار ترجمه شده از زبان‌های اروپایی به زبان فارسی را تشکیل می‌دادند و ترجمه این نوشته‌ها تأثیر زیادی در آشنایی نویسندگان و تاریخ‌نویسان ایرانی با بینش و روش مورخان اروپایی داشت.

- ویژگی‌های تاریخ‌نگاری جدید(نوین):

۱- در شیوه تاریخ‌نگاری نوین، مورخان و پژوهشگران با بهره از روش تحقیق علمی، بهره‌برداری از منابع و اسناد و مدارک معتبر و گزینش و نقد آنها، رویدادهای تاریخی را ارزیابی می‌کردند و یافته‌های علمی خود را به زبانی ساده می‌نوشتند.

۲- تاریخ‌نگاران جدید همچنین سعی می‌کردند از نتایج تحقیقات علمی مانند باستان‌شناسی، زبان‌شناسی، جغرافیا، جامعه‌شناسی و اسطوره‌شناسی در مطالعه تاریخ استفاده کنند.

- تفاوت روش تاریخ‌نگاری سنتی و تاریخ‌نگاری نوین:

روش سنتی:

۱- تملق‌گویی

۲- متکلف‌نویسی

۳- استفاده از شعر در بیان رویدادها

۴- به کار بردن الفاظ مصنوع ادبی

روش نوین:

۱- حقیقت‌نویسی

۲- مختصرنویسی

۳- رسیدن حکمت تاریخی با بررسی سیر حوادث و مطالعه علل و نتایج رویدادها

۴- استفاده از روش تحقیق علمی

۵- بهره‌برداری از منابع و اسناد و مدارک معتبر و گزینش و نقد آنها

۶- استفاده از نتایج تحقیقات علوم دیگر در مطالعه تاریخ

• تفاوت بینش تاریخ‌نگاری سنتی و جدید:

اساس کار تاریخ‌نگاری سنتی، بررسی زندگی پادشاهان و شرح فتوحات آنها بود. اما در تاریخ‌نویسی نوین، جنبه‌های مختلف حیات انسانی اعم از سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بررسی می‌شود.

• گونه‌های منابع تاریخی در دوره معاصر

۱- کتاب‌ها (شامل ۳ دسته: تاریخی - خاطرات - سفرنامه‌ها)

۲- نشریات

۳- اسناد و منابع آرشیوی

۴- بناها، اشیا و مسائل

نشریات:

- نشریات از طریق آگاهی‌بخشی عمومی، تأثیرات فکری، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی قابل توجهی بر جامعه ایران گذاشتند.
- اولین روزنامه ایران را میرزا صالح شیرازی، یکی از دانشجویان اعزامی به انگلستان با عنوان **کاغذ اخبار** در تهران منتشر کرد. چند سال بعد، امیرکبیر با هدف رشد آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی مردم و توسعه فکری و فرهنگی جامعه، روزنامه **وقایع اتفاقیه** را منتشر کرد که بعداً نام آن به روزنامه **دولت علیه ایران** تغییر کرد.

اسناد و منابع آرشیوی:

- با توجه به اهمیت اسناد در پژوهش‌های تاریخی، در بسیاری از کشورهای جهان مکانی برای نگهداری، حفاظت، مرمت، طبقه‌بندی و آماده‌سازی آنها و استفاده محققان ایجاد شده که به آن **آرشیو** می‌گویند.
- اهمیت اسناد و منابع آرشیوی در مطالعات تاریخ:
اسناد، حاوی اطلاعاتی بسیار ارزشمند و منحصر به فرد درباره موضوع‌های سیاسی، اداری، اقتصادی (مالی، ملکی و معاملات) و فرهنگی، دیدگاه و عملکرد افراد، شخصیت‌ها، احزاب و گروه‌های سیاسی، اجتماعی و مذهبی است.